

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6671 Faks. (8 5) 239 6449 El. p. antanas.matulas@lrs.lt

Jos Ekscelencijai Respublikos Prezidentei
Daliai Grybauskaitei

2010-12-07 Nr. SN-293

DĖL ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO

2010 m. gruodžio 2 d. Seimas priėmė Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XI-1201, kuriuo yra pailginamas prekybos alkoholiniais gėrimais laikas mažmeninės prekybos įmonėse nuo 8 iki 24 valandos ir taip padidinamas alkoholio prieinamumas. Įstatymo priėmimo metu nebuvo pritarta Seimo narių siūlymams palikti dabar galiojančią prekybos alkoholiniais gėrimais tvarką.

Konstitucinis Teismas 1997 m. vasario 13 d. nutarime konstatavo: „...Konstitucijos 46 str. „Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Vienas iš svarbiausių šios nuostatos akcentų – galimas diferencijuotas ūkinės veiklos teisinis reguliavimas. Pagrindinis jo kriterijus – bendra tautos gerovė. Tai gana bendras ir platus kriterijus, kurį taikant gali būti remiamasi tiek bendros gerovės samprata, tiek tikslingumo argumentais. Taigi, būtų neteisinga cituotą Konstitucijos 46 straipsnio nuostatą suvokti kaip valstybės prievolę beatodairiškai remti bet kokias ūkines pastangas ar veiklą. Priešingai, kaip jau buvo minėta, valstybė šiuo atveju turi galimybę pasirinkti. Kita vertus, tautos gerovė neturėtų būti suvokiama vien materialine (ar finansine) prasme. Be to, kažin ar būtų teisinga ir dora siekti materialinės gerovės tokiu būdu, kuris kenkia žmonių sveikatai.”

1998 metais Seimo priimtos Lietuvos sveikatos programos tikslas, numatantis sumažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą 25 proc., taip pat Alkoholio kontrolės įstatyme nustatyti valstybės alkoholio kontrolės politikos principai ir Valstybės alkoholio kontrolės programos uždaviniai visą dešimtmetį nebuvo įgyvendinami.

Valstybės vykdoma politika, t.y. Seimo 1999 metais Seimo priimtos Akcizų įstatymo pataisos, sumažinusios akcizo tarifą stipriesiems alkoholiniais gėrimams 44 proc., 2004 metais įstojus į Europos Sąjungą panaikinti importo mokesčiai atvežtiniams alkoholiniais gėrimams, 2000–2006 metais priimtos Alkoholio kontrolės įstatymo pataisos, leidusios alkoholinių gėrimų pardavimą masiniuose renginiuose, parodose, mugėse, daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose, degalinėse, sanatorijose, kioskuose, paviljonuose, autoparduotuvėse, traukiniuose ir orlaiviuose, vežančiuose keleivius tarptautiniais maršrutais, liberalizavusios alkoholio reklamą bei ekonomines sankcijas už įstatymo nuostatų pažeidimus, iš esmės prieštaravo numatytiems alkoholio kontrolės politikos siekiniams. Todėl Lietuva tapo viena iš pirmaujančių Europos Sąjungoje valstybių narių pagal alkoholio prieinamumą ir suvartojimą.

Statistikos departamento duomenimis, vienam gyventojui tenkančio absoliutaus alkoholio kiekis išaugo nuo 6,2 litro 1998 metais (9,1 litro, įskaitant nelegalų alkoholį) iki 14,3 litro 2007 metais, t.y. išaugo 130 proc. ir, įskaitant nelegalų alkoholį, pasiekė 20 litrų per metus, o Pasaulio sveikatos organizacija saugiu įvardina ne didesnę kaip 6 ar 7 litrų kiekį.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, apibendrindama nepilnamečių tabako, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą, 2007 m. išreiškė didelį susirūpinimą didėjančiu alkoholio vartojimu tarp nepilnamečių. 2005 metais buvo nustatytos 645 nusikalstamos veikos, kurias padarė neblaivūs nepilnamečiai, o 2006 metais – jau 747 tokie atvejai. Vaikų, gydytų stacionare dėl apsinuodijimo, skaičius 7–14 metų amžiaus grupėje išaugo nuo 19 iki 329 (t.y. daugiau kaip 17 kartų).

Sveikatos informacijos centro duomenimis, alkoholinių psichozijų skaičius 2001–2007 metais išaugo nuo 57,8 iki 128,3 atvejo 100 000 gyventojų, t.y. dvigubai, o vaikų, gydytų dėl intoksikacijos alkoholiniais gėrimais, skaičius išaugo 17 kartų, pagal kepenų cirozės rodiklius Lietuva smarkiai išsiskyrė net iš savo artimiausių Baltijos šalių kaimynių ir tapo viena iš Europos regiono lyderių. Kauno medicinos universiteto duomenimis, 12,6 proc. bendrojo mirtingumo, arba 5 760 mirčių, Lietuvoje 2007 metais buvo nulemta alkoholio, o tarp 2002–2004 metų ir 2005–2007 metų ketvirtadalis bendrojo mirtingumo padidėjimo įvyko dėl alkoholio poveikio.

2008 metai (Seimo paskelbti Blaivybės metais) buvo lūžio metais valstybės alkoholio kontrolės politikoje. Tais metais Seimo priimtos Alkoholio kontrolės, Akcizų įstatymų ir Administracinių teisės pažeidimų kodekso pataisos, padidinusios akcizų tarifus alkoholiniam gėrimams 10–20 proc., suteikusios savivaldybėms didesnius įgaliojimus riboti alkoholinių gėrimų prekybą, sugriežtinusios transporto priemonių vairuotojų kontrolę ir atsakomybę už vairavimą išgėrus, sugriežtinusios alkoholio reklamą, ribojusios prekybos alkoholiu vietas ir laiką, draudžiančios alkoholinių gėrimų vartojimą sanatorijose, aukštosiose mokyklose ir jų teritorijose, automobilių salonuose, taip pat draudžiančios alkoholinių gėrimų vartojimą ar jų turėjimą nepilnamečiams, gerokai sumažino bendrą alkoholio suvartojimą ir jo daromą žalą šalies gyventojų sveikatos rodikliams, viešajai tvarkai ir nusikalstamumui, kelių eismo įvykiams ir jų pasekmėms. Statistikos departamento ir Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2010 m. I pusmetyje, palyginti su 2008 m. I pusmečiu, 21,8 proc. sumažėjo ūmių alkoholinių intoksikacijų skaičius, 25,8 proc. sumažėjo alkoholinių psichozijų skaičius, 34 proc. sumažėjo apsinuodijimų alkoholiu skaičius. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, trečius metus iš eilės nuo 2008 metų mažėja Tarnybos sulaikyto neteisėtai disponuojamo alkoholio ir jo gaminių kiekis; Muitinės departamento prie Finansų ministerijos duomenimis, 2010 m. I pusmetyje, palyginti su 2009 m. I pusmečiu, 62,2 proc. sumažėjo Lietuvos muitinės sulaikyto neteisėtai disponuojamo alkoholio ir jo gaminių kiekis; Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis trečius metus iš eilės nuo 2008 metų mažėja neblaivių asmenų padarytų nusikalstamų veikų, taip pat mažėja eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės dėl neblaivių vairuotojų kaltės, mažėja žuvusiųjų dėl neblaivių vairuotojų kaltės (2010 m. I pusmetyje, palyginti su 2009 m. I pusmečiu, skaičius sumažėjo 60 proc.) ir sužeistųjų dėl neblaivių vairuotojų kaltės. Nacionalinės sveikatos tarybos duomenimis, 2009 metais buvo fiksuojamas Lietuvos gyventojų vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas.

Po ilgų degradacijos ir masinio girdymo metų Lietuva pagal Eurobarometer (Europos Komisijos užsakymu 2009 m. spalio mėn. vykdytos Europos Sąjungos valstybių narių gyventojų apklausos) duomenis atsidūrė tarp civilizuočių šalių, vertinant alkoholio vartojimo pasekmes ir požiūrį į alkoholio vartojimą.

Seimo naujai priimtos Alkoholio kontrolės įstatymo liberalizuojančios pataisos neabejotinai didins alkoholio prieinamumą, jo suvartojimą ir tokiu būdu naikins iki šiol buvusius dar labai trapius mūsų valstybės pasiekimus alkoholio kontrolės politikos srityje. Papildomos dvi prekybos alkoholiniais gėrimais valandos yra ypač pavojingos, nes tarp 22 ir 24 valandos alkoholį dažniausiai perka ne padorūs piliečiai, bet nuo alkoholio apsvaigę ar probleminiai alkoholio vartotojai. Šios papildomos naktinės valandos itin pavojingos nusikalstamumo požiūriu, nes tokiu paros laiku įvyksta daug užpuolimų ir kitų nusikaltimų, kuriuos dažniausiai įvykdo neblaivūs asmenys. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, net vienos valandos prekybos alkoholiu prailginimas kai kuriose šalyse iki 70 proc. padidino smurtinių nusikaltimų skaičių.

Atsižvelgiant į tai, prašome Jūsų vetuoti pateiktą pasirašyti Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio pakeitimo įstatymą, kuris prieštarauja valstybės alkoholio kontrolės politikos principams, Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. XI-52 priimtoms Vyriausybės programos nuostatomis ir Lietuvos sveikatos programoje nustatytiems visuomenės sveikatos stiprinimo tikslams.

Seimo nariai

Vytautas Borilas Audriūkaitis
 Antanas Matulis
 Birutė Vesceitė
 Algirdas Šygas
 Algirdas Butkevičius
 Vida Marge Čižejevičienė
 Jovana Jovanevičienė
 Edvardas Zebert
 Vladas Mironas
 Jurgis Kazėnas
 Audrius Lukšis
 Egidijus Vainorius
 Valentas Stulpas
 Rimantas Jonas Pačypas
 Janina Šekintienė
 Armandas Dancius
 Stasys Šešberis
 Kęstutis Morūsis
 Vilija Helmutė Abramavičiūtė
 Mindaugas Vitas
 Andrius Sabutis
 Arvydas Anuškevičius
 Pranas Zeimys
 Česlovas Vistankevičius
 Petras Luomanas
 Petras Gronskis
 Vitas Mestras

Mantas Adomėnas M. Adomėnas

Rūta Rutkelytė

Aleksandra Dama našlaitė - Suokausienė A. Suokausienė

Andrius Songaita

Ugnė Zingienė

Julius Štutaitis

Donatas Jankauskas

Kasimieras Uloka

Edmundas Puzyrinis

Donata Vidriūnė

Zuablas Julėnė

Antanas Kupcinskis

Agnė Bilėkaitė

Ugnė Kucienė

Justinas Urbanavičius

Algis Razulėnas

Andrius Bacevičius

Arnelija Slavėckienė

Donata Štutaitė

Agnė Štutaitė

Ugnė Štutaitė

Linuė Štutaitė

Algimantas Štutaitis

Raimundas Štutaitis

Roma Julėnė

Hubertus Štutaitis

Rimas Antanas Štutaitis

Jonas Štutaitis

Ediminas Navaitis